

Česká meteorologická společnost

Informační VĚSTNÍK

Číslo 1/2020

červen 2020

Vážení členové a příznivci České meteorologické společnosti,

Pomalou se začínáme vzpamatovávat a setkávat po uvolňování opatření v souvislosti s pandemií COVID-19. Ne že bychom přestali pracovat, to v oblasti provozních služeb, kam samozřejmě meteorologie i hydrologie patří, nelze, naopak, vynucuje to větší nasazení, neboť je třeba akceptovat riziko nákazy a přizpůsobit tomu rozpis služeb, aby se náhodou nedostal do karantény v případě nákazy celý provoz. Za to patří především příslušným pracovníkům ČHMÚ, od pozorovatelů po předpovědní službu, samozřejmě včetně technického zabezpečení, náš dík. Ani v aktivitách mimo standardní provoz či v akademické sféře jsme nezaháleli, i když podstatnou část omezujících opatření jsme často strávili v rámci home-office; nejen učitelé, ale i my jsme se výrazně sblížili s on-line provozem, řada plánovaných setkání byla zrušena, resp. přesunuta do režimu webinářů či videokonferencí. Vedle rušení či odkládání byly i některé pravidelné konference transformovány s různou mírou úspěchu do on-line režimu a s ohledem na možnosti vývoje pandemie ve světě a jeho značnou nejistotu i akce plánované na podzimní období jsou rušeny nebo se organizátoři snaží přesunout akci z větší či menší míry na internet. Jsem zvědav, jak bude vypadat asi největší setkání v oblasti věd o Zemi, AGU Fall Meeting 2020 v prosinci, velmi mě mrzí osud výroční konference aplikované meteorologie a klimatologie EMS 2020, která bývá hojně navštěvována odborníky od nás a letos byla plánována velmi pěkně dostupná v těsném sousedství v Bratislavě, ale byla velmi záhy bez náhrady zrušena.

Povodně na Frýdlantsku, na Vysočině, na severu Moravy, vedle toho poslanci jednájí na mimořádné schůzi o problematice sucha. Paradox? Ani ne, spíše potvrzení toho, co již před nějakými patnácti lety ukazovaly výsledky projektu PRUDENCE, tj. že ve střední Evropě se v souvislosti s klimatickou změnou celkové úhrny srážek nijak podstatně měnit nebudou, ale že narostou úhrny způsobené vysokými srážkami, což samozřejmě znamená, že se úhrny malých srážek sníží, což samozřejmě přispívá k epizodám sucha. Současná situace velmi pěkně ukazuje, jaká je role nasycení povrchu půdy (místa na polích voda i stojí), kdy po předchozích deštích již dochází k téměř okamžitému odtečení spadlých srážek z povodí. Tento efekt nám bude přispívat k suchým obdobím v souvislosti s klimatickým oteplováním, neboť zvýšené teploty budou znamenat méně sněhových srážek, z kterých se půda lépe při tání sytí vodou i do hloubky profilu, zatímco spíše častější dešťové srážky, které prvními milimetry nasytí povrch a s ohledem na zimní období se tak snadno neodpaří, posléze snadněji odtékají. S tím, kromě jasně snahy o mitigaci klimatické změny, což je běh na velmi dlouhou trať, navíc s řadou vlivů mimo nás, nic ne-

uděláme, vyjma již s vysokou frekvencí skloňovaného zachytávání vody v krajině, které s použitím vhodné strategie může být prospěšné jak při omezování problému sucha, tak i snížení následků povodňových situací.

Pokud se dotýkáme těchto meteorologických podmínek, asi by se slušelo poznamenat, že letošní zima, jak náš poučil M. Žák na semináři pražské pobočky ČMeS, byla abnormálně teplá nejen u nás (2. nejteplejší od r. 1961), ale i v Evropě a nakonec i globálně s nejteplejším lednem v historii měření. Srážky byly u nás sice velmi blízko normálu, ale s ohledem na výše popsany efekt nedostatku sněhu samozřejmě již několikileté sucho nezmírnil, právě naopak. Ne vše se ale u nás děje v souladu s globální situací; uplynulý květen je globálně nejteplejší měsíc v historii měření, v ČR ale dle hodnocení ČHMÚ je teplotně silně podnormální, což je velmi podobné loňskému roku, kdy ovšem globálně byl květen pouze čtvrtý v pořadí.

Jak bude v září, to nevíme, ale jistě snad je, že se tradičně sejdeme ke konci září na výročním semináři, pardon, nově na Výroční konferenci ČMeS 2020 v Lounech. Tradiční setkání v novém formátu, o kterém jsme již dlouho uvažovali a konečně našli zápal a odvalu jej spustit. Více podrobností najdete uvnitř čísla včetně upřesněných plánů i konkrétních přihlášených příspěvků. Šlo o to, jak umožnit širší okruh témat na našich setkáních tak, aby byla atraktivnější pro větší počet zájemců a přitom zohlednit jejich časové zaneprázdnění, tedy umožnit flexibilitu účasti v jednotlivých dnech. Jak se to povede, to uvidíme, s příspěvků především díky bloku představení projektů i odborné sekce není problém, přihlášených účastníků by s ohledem na značně omezené možnosti konání jiných mezinárodních akcí mohlo být dle mého názoru i více. Dík za iniciativu při organizaci akce patří D. Richterové a M. Novákovi z pobočky ČHMÚ, kteří pro nás našli Louny a tím i jistou změnu prostředí proti obvyklým zajímavým přírodním koutům.

**Pozvánka na tradiční setkání ČMeS,
22.-24. září 2020**

hotel Union v Lounech

Výroční konference České meteorologické společnosti 2020

www.cmes.cz/seminar2020

Prodlouženo – přihlášky do 22. 6. 2020

(Podrobnější informace uvnitř čísla)

Nedílnou součástí setkání bude i Valné shromáždění ČMeS, kterému v letošním volebním roce předcházejí volby v pobočkách. S ohledem na situaci se zatím uskutečnily pouze v Praze a Ostravě, na hradeckou pobočku budeme muset počkat do začátku září a z Brna informace do uzávěrky nedošly. Pro přípravu diskuse jsme zařadili do Věstníku dotazník, jehož kostru rovněž po dlouhém plánování ve Výboru nakonec připravil P. Lipina, s jistými úpravami jsem ho nakonec realizoval i on-line na GoogleForms a dovolujeme si vás požádat o jeho vyplnění, instrukce uvnitř čísla.

Těším se na další spolupráci na poli meteorologie a klimatologie, vedle toho samozřejmě přeji i za Výbor ČMeS klidné a žádnými extrémy nerušené léto, vyplněné eventuálně příjemnou a osvěžující dovolenou.

Tomáš Halenka

Výroční konference ČMeS 2020

Výroční seminář ČMeS 2020 se tradičně uskuteční v druhé polovině září a tradiční bude i jeho třídenní forma. Netradiční ovšem bude jeho program, který doznal značných inovací s cílem tématicky atraktivnit celou akci a umožnit návštěvu širšímu okruhu zájemců s variantou i eventuálního kratšího pobytu. Nový formát tak nabízí tři okruhy: 1) Specializovaná sekce; 2) Co je nového v oboru; 3) Odborná exkurze.

První okruh bude v duchu tradičního programu věnován zvolenému odbornému tématu, kterým bude v letošním roce již dříve avizovaná „Kvalita ovzduší – minulost, současné aspekty a budoucí vývoj“. V rámci druhého okruhu se předpokládá představení aktuálních problémů v našem oboru spojené s diskusí v rámci diskusního panelu s pozvanými odborníky, dále prezentace nových vědeckých výsledků uplynulého roku a odborná diskuze Valného shromáždění s debatou, eventuálně přijetím příslušného stanoviska ke kontroverzním či jinak zajímavým aktuálním tématům. Třetím okruhem bude tradiční odborná exkurze, s kterou se ale počítá v novém schématu až poslední den, což přináší větší flexibilitu pro zájemce s omezenými časovými možnostmi. V duchu tématu prvního okruhu se letos počítá s návštěvou revitalizované observatoře kvality ovzduší ČHMÚ v Tušimicích.

O této změně formátu jsme již déle v rámci výboru ČMeS diskutovali, uvidíme, do jaké míry to může pomoci zvednout návštěvnost našich výročních setkání, i když letošní rok s opatřeními kvůli epidemii COVID-19 nejen v tuzemsku, ale především v zahraničí, doprovázenými rušením většiny mezinárodních akcí až do konce roku, nebude zřejmě příliš reprezentativní. Při nedostatku jiných akcí by tak o naši výroční konferenci mohl stoupnout zájem. Součástí bude tradičně i Valné shromáždění ČMeS, které je letos svoláváno dle Stanov jako volební, i když víme, že vlastní volby probíhají v souladu se Stanovami již v pobočkách.

K nastoleným tématům Výroční konference České meteorologické společnosti 2020 se tedy sejdeme ve dnech 22.-24. září 2020 (úterý až čtvrtek). Na uspořádání semináře se výrazným způsobem podílí zástupci ústecké pobočky ČHMÚ, kteří pro naši konferenci našli netradiční místo konání. Na rozdíl od většiny dřívějších lokalit, které byly umístěny spíše v odlehlých koutech zajímavých přírodou, nás letos zavedli

do městského prostředí, do hotelu v renesančním stylu Union v centru Loun (<https://hotel-union.cz/>). Město snad není zas tak velké, aby nám odlákalo účastníky z jednotlivých sekcí, naopak, jistě v rámci přestávek či volných chvil bude možno se s historickým centrem seznámit, samozřejmě i vedle kuloárových diskusí nad přednášenými tématy a další problematikou, např. počasím, což je nám bytostně vlastní.

Pro odborné téma „Kvalita ovzduší – minulost, současné aspekty a budoucí vývoj“ se předpokládají odborné příspěvky o kvalitě ovzduší, jejím pozorování, analýze a statistickém zhodnocení v minulosti, z pohledu jejich zdrojů i současných aspektů a důsledků, především na zdraví obyvatelstva, zemědělské produkce či ekosystémů, jakož i o předpovědi a budoucím dlouhodobějším vývoji, samozřejmě i ve vazbě na meteorologické či klimatické podmínky. Jistě budou vítány i příspěvky k pravidlům a organizaci výstražné služby a opatřením ke zlepšení kvality ovzduší. S kvalitou ovzduší samozřejmě souvisí i meteorologické podmínky, v dlouhodobém vývoji je zde i spojení s vývojem klimatu, mj. i městského, nemluvě o relacích s některými emisemi plynů či jejich produkce. Očekávány by mohly být příspěvky i z dalších institucí, které mají k dané problematice co říci, např. Státní zdravotní ústav apod.

V rámci prezentace vědeckých výsledků uplynulého roku lze zasílat příspěvky o nových projektech či výsledcích projektů běžících či ukončených, rovněž pak o výsledcích publikovaných v zahraničních i domácích časopisech.

Jsou to především tématické okruhy semináře a již přihlášené příspěvky, které slibují zajímavý průřez aktivitami v české meteorologii, potažmo i klimatologii, z kterých si mohou zájemci vybírat. Jako upoutávku pro ještě nerozhodnuté a pro informaci již přihlášeným účastníkům uvádíme podrobnější rozpis okruhů s již přihlášenými příspěvky (stav k 19. 6. 2020). Nový formát přitáhl zajímavý počet a spektrum příspěvků, především v oblasti projektů, ale i úvodní odborná sekce je velmi dobře obeslána. Pokud jde o celkový počet, tam bych si v současné době, kdy řada mezinárodních akcí na podzim je zrušena, možná dovedl představit vyšší číslo, ale necelých 60 účastníků není na poslední rok zase tak špatné.

22. září 2020 - odpoledne: Kvalita ovzduší – minulost, současné aspekty a budoucí vývoj

Bc. Adriana Šindelářová (ČHMÚ): Nové nástroje terénního měření ČHMÚ určeného pro datovou podporu hodnotících a rozhodovacích procesů v oboru kvality ovzduší

Ing. Petra Bauerová (ČHMÚ): Porovnání výšek PBL měřených distančními metodami a vypočítaných modelem ALADIN

Mgr. Jáchym Brzezina (ČHMÚ): Vliv nouzového stavu na jaře 2020 na kvalitu ovzduší

RNDr. Pavel Jůza (ČHMÚ): Tricet let vyhodnocování rozptylových podmínek v severozápadních Čechách

RNDr. Josef Keder, CSc. (ČHMÚ): Sledování stabilní mezní vrstvy atmosféry přístrojovým komplexem Observatoře Tušimice

Ing. Radim Seibert (ČHMÚ): bude upřesněno

Ing. Adéla Svejková (ČHMÚ): Vliv nouzového stavu na jaře 2020 na kvalitu ovzduší

Mgr. Ondřej Vlček (ČHMÚ): Kvalita ovzduší v roce 2023 s ohledem na očekávané změny emisí z lokálního vytápění na území České republiky, Slezského a Małopolského vojvodství a Slovenské republiky

RNDr. Vladimíra Volná (ČHMÚ): bude upřesněno

RNDr. Naděžda Zíková, Ph.D. (ÚCHP AV ČR): Aktivace atmosférického aerosolu při mlze a nízké oblačnosti

Ing. Helena Plachá (ČHMÚ): Novinky v měření PAH a dalších markerů pro identifikaci zdrojů a měřící sít' UTP

22. září 2020 - večer: Valné shromáždění ČMeS

23. září 2020 - dopoledne: Open data v české meteorologii: MŽP, Štěpánek (ÚVGZ AV ČR, ČHMÚ), Tolasz, ...

Mgr. Libor Černíkovský (ČHMÚ): Otevřená data ČHMÚ v souvislostech

RNDr. Milan Šálek, Ph.D. (Amper Meteo): Open data v meteorologii - příležitost nebo hrozba?

23. září 2020 - dopoledne: Monitoring sucha – porovnání produktů: HAMR - Vizina (VÚV), Intersucho – Žalud (Mendelova Univerzita), ...

RNDr. Jan Daňhelka, Ph.D. (ČHMÚ): Sucho z perspektivy hydrologické - legislativní aspekty, možnosti hodnocení a co stále nevíme. 2, 3

Ing. Martin Možný, Dr. (ČHMÚ): Hodnocení meteorologického a půdního sucha v ČHMÚ

23. září 2020 - odpoledne: Prezentace našich vědeckých výsledků uplynulého roku

- nový index kvality ovzduší

- nové, běžící či ukončené projekty

Mgr. Michal Žák, Ph.D. (KFA MFF UK): Změna klimatu v České televizi

doc. RNDr. Tomáš Halenka, CSc. (KFA MFF UK): Projekt URBI PRAGENSI - urbanizace předpovědi počasí, kvality ovzduší a scénářů klimatické změny pro Prahu

Ing. Lenka Hájková, Ph.D. (ČHMÚ): Nové biometeorologické předpovědi ČHMÚ

MgA. Monika Hrubalová (ČHMÚ): Jak komunikovat s veřejností a budovat v nich zájem a důvěru?

doc. RNDr. Radan Huth, DrSc. (PřF UK): Dálkové vazby - hlavní stavební kameny atmosférické cirkulace

Mgr. Alena Kamínková (ČHMÚ): Využití ansámblových meteorologických vstupů pro výpočet hydrologických předpovědí na RPP ČHMÚ Ostrava. (název ještě upřesním)

RNDr. Miloslav Müller, Ph.D. (ÚFA AV ČR): Historický vývoj meteorologických teorií a terminologie v českých zemích

RNDr. Eva Plavcová, Ph.D. (ÚFA AV ČR): Nebezpečné zimní počasí ve výstupech klimatických modelů

RNDr. Lucie Pokorná, Ph.D. (ÚFA AV ČR): Stavební kameny atmosférické cirkulace

RNDr. Radim Tolasz, Ph.D., Mgr. Adam Valík (ČHMÚ): Možnosti využití klimatických měření v období 1851-1900 v Česku

RNDr. Milan Váňa, Ph.D. (ČHMÚ): Projekt velké výzkumné infrastruktury ACTRIS-CZ

RNDr. Petr Zacharov, Ph.D. (ÚFA AV ČR): FROST - silniční předpověď pro dálniční síť v ČR

- publikace v zahraničních i domácích časopisech

RNDr. Marek Kašpar, Ph.D. (ÚFA AV ČR): Prostorová variabilita průběhů subdenních srážek v ČR

Ing. Pavel Lipina (ČHMÚ): Klimatologická ročenka 2020

RNDr. Taťána Míková (Česká televize): Televizní předpovědi počasí v ČR i ve světě

23. září 2020 - podvečer: Odborná diskuze valného shromáždění ČMeS: debata a vydání stanovisek ke kontroverzním či jinak aktuálním tématům

- aktualizace české meteorologické terminologie (tzv. charakteristické dny)

- vliv větrných elektráren na počasí a klima

24. září 2020 – dopoledne: Odborná exkurze na observatoř kvality ovzduší ČHMÚ Tušimice

Doufáme, že s tímto formátem najde cestu na výroční seminář v tomto roce široké spektrum nejen členů ČMeS, ale i řada dalších odborníků či zájemců v kvalitě ovzduší, z meteorologie, klimatologie, hydrologie i dalších odvětví, kde se aspekty kvality ovzduší, počasí i klimatu a jeho změn uplatňují, ať již z pohledu možné aplikace těchto oborů či jejich služeb, což může pomoci navázat či rozvíjet zajímavé spolupráce mezi nejrůznějšími sektory. Více informací a přihlášku je možné najít na webu ČMeS, www.cmes.cz/seminar2020, kde jsou uvedeny i další organizační záležitosti.

Součástí programu semináře bude tradičně i Valné shromáždění ČMeS, které se uskuteční dne 22. září 2020. **Termín registrace prodloužen do 22. 6. 2020, abstrakty do 31. 7. 2020.**

Tomáš Halenka, Dáša Richterová

Z činnosti poboček v 1. pololetí 2020

S ohledem na pandemii COVID-19 a následná opatření, která významně omezovala aktivity nejen spolků, se z původně plánovaného programu na pobočkách uskutečnil pouze zlomek, navíc i ty plány, pokud byly dotvářeny v průběhu 1. pololetí, se značně omezily.

Přednášky pobočky ČMeS v Hradci Králové:

25. 3. 2020 Mgr. Pavel Zahradníček, Ph.D. (CzechGlobe, ČHMÚ): Očekávaná změna klimatu v České republice se zaměřením na Královéhradecký kraj – přeloženo na podzimní termín

Volební schůze se s ohledem na všechny další zrušené akce uskuteční se začátkem přednáškových aktivit začátkem září v předstihu před výroční konferencí ČMeS

Přednášky pobočky ČMeS v Praze:

3. 3. 2020 RNDr. Kryštof Eben, CSc. (Ústav informatiky AV ČR), doc. RNDr. Tomáš Halenka, CSc. (KFA MFF UK) a tým URBI PRAGENSI (KFA MFF UK, ÚI AV ČR, ČHMÚ): Vliv města na počasí a klima – Projekt URBI PRAGENSI a jeho předpovědní portál Libuše

17. 3. 2020 Mgr. Michal Žák, Ph.D. (KFA MFF UK, ČHMÚ), Mgr. Pavel Zahradníček, Ph.D. (ČHMÚ): Zima

2019/2020 – opět mimořádná – odloženo, uskutečněno spolu se schůzí pobočky dne 2. 6. 2020

31. 3. 2020 Mgr. Kateřina Skripniková, Ph.D., doc. RNDr. Daniela Řezáčová, CSc. (ÚFA AV ČR): Radarová detekce krup - prognostické využití – zrušeno – plánováno v podzimním cyklu.

Další plánované téma dr. Reslera o mikroměřítkovém modelování v projektu URBI PRAGENSI je rovněž odsunuto na podzimní běh seminářů.

Volební schůze úspěšně proběhla, při 22 odevzdaných hlasovacích lístcích byli do výboru pražské pobočky zvoleni T. Halenka, S. Racko a P. Sedlák, do výboru Společnosti zástupci T. Halenka, T. Míková a M. Müller, náhradník S. Racko, hospodář L. Pokorná a revizor J. Jež. Všem odstupujícím funkcionářům děkujeme za jejich obětavou práci a novým přejeme hodně úspěchů a neutuchající sílu při práci pro rozvoj ČMeS.

Přednášky pobočky ČMeS v Ostravě:

Ostravská pobočka ČMeS uspořádala v prvním pololetí roku 2020 3 přednášky, které se konaly v zasedací místnosti pobočky ČHMÚ v Ostravě, další byly odloženy do plánu na podzimní cyklus.

20. 1. 2020 Ing. Lucie Hellebrandová (Zdravotní ústav Ostrava): Jak se měří kvalita vnitřního ovzduší

9. 3. 2020 Ing. Jiří Fiedor, Ph.D. (Katedra ochrany životního prostředí v průmyslu, Fakulta materiálově-technologická VŠB-TU Ostrava): Energetické využití odpadů – současný stav v ČR a zemích EU

23. 3. 2020 Ing. Radim Seibert (ČHMÚ p/Ostrava): Kdo znečišťuje ovzduší? Nové metody, lepší výsledky. Podtitul: Laboratorní analýzy a model PMF k určování původu znečištění – odloženo na podzim

6. 4. 2020 Ing. Radomír Šterba (ČIŽP Ostrava): Stanovování závazných podmínek provozu zdrojů znečišťování ovzduší a jejich kontrola v ČR – odloženo na podzim

24. 4. 2020 Ing. Jiří Michalík, Ph.D. (Zdravotní ústav v Ostravě, Centrum hygienických laboratoří, oddělení faktorů prostředí): Fenomén HLUK – odloženo na podzim

15. 6. 2020 RNDr. Zdeněk Blažek, CSc. (ČHMÚ P/Ostrava, Nový Malín): Možnosti hodnocení meteorologických podmínek rozptylu na Ostravsku

S touto poslední přednáškou byla spojena volební schůze pobočky, na které byl zvolen výbor ostravské pobočky ve složení předseda - Ing. Petr Tušil, Ph.D., MBA, místopředseda - RNDr. Vladimíra Volná, tajemník - Ing. Pavel Lipina a členové Mgr. Alena Kamínková a Jaroslav Chalupa. Zároveň také byli zvoleni zástupci do výboru ČMeS Ing. Petr Tušil, Ph.D., MBA, RNDr. Vladimíra Volná a Ing. Pavel Lipina, jako náhradník a revizor Mgr. Miroslav Řepka.

Termíny podzimních přednášek jsou uvedeny na stránce ostravské pobočky ČMeS a o termínech byli její členové informováni elektronicky. Dne 5. října a 7. prosince 2020 se uskutečnil přednášky: Výsledky hodnocení stavu povrchových vod za období 2016–2018 a Čistá voda – zdravé město (Koncept 1): Výsledky pasivního monitoringu přítoků VN Švihov (Ing. Tomáš Mičaník, Ph.D., vedoucí oddělení ochrany jakosti vod Výzkumný ústav vodohospodářský, TGM, v.v.i., pobočka Ostrava).

Další zamýšlené přednášky na podzim: Ondřej Ledvinka ČHMÚ Praha: Význam hydrologie v rámci měnícího se klimatu, Alena Zárybnická: Meteorologické zajištění horolezeckých expedic, Bořek Navrátil: Cesta k výstavbě spalovny komunálních odpadů ve Vsetíně a dále čekáme na další náměty zejména z vlastních řad.

Horská meteorologická konference Jizerské hory 2021 je plánována na květen 2021 na Jizerce v Jizerských horách. Třetí ročník horských konferencí (Lysá hora 2017 a Kvilda 2019) tradičně pořádá pobočka Ostrava, tentokrát spolu s kolegy z oddělení aplikované hydrologie v Jablonci nad Nisou a pobočky ČHMÚ v Ústí nad Labem. Přípravy na tuto konferenci začnou v říjnu 2020.

Tradiční předsilvestrovská vycházka členů, přátel a rodinných příslušníků ostravské pobočky ČMeS (17. ročník) se uskuteční 30. prosince 2020 v Metylovicích. Návštěva Muzea Metylovice (Kožane město) a oběd v Obecní restauraci.

Zároveň je na místě připomenout, že pobočka Ostrava trvale zajišťuje distribuci Věstníku ČMeS členské základně (T. Čaňová a do konce roku 2019 V. Šeděnková, kterou zastoupí V. Šustková). Asi 1/3 členů nemá zájem o tištěnou verzi Věstníku.

Přednášky pobočky ČMeS v Brně:

13. 1. 2020 Mgr. Jáchym Brzezina – Vliv odpalování ohňostrojů na kvalitu ovzduší – analýza 2019/2020, srovnání s loňskem, Ignis Brunensis 2019

20. 1. 2020 RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc. – Environmentální bezpečnost a meteorologické extrémy

27. 1. 2020 Mgr. Pavel Coufal – Vybrané povodňové události v povodí Dyje a Moravy v roce 2019

3. 2. 2020 Mgr. Patrik Benáček – Využití strojového učení v dlouhodobé předpovědi počasí

17. 2. 2020 Mgr. Pavel Coufal – Minimální průtoky v povodí Dyje a Moravy za období posledních 10-ti let

24. 2. 2020 Ladislav Budík, p. f. – Teoretické křivky překročení – otázky a odpovědi a jejich důsledky

9. 3. 2020 RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc. – Proč chybí fenologická data?

Z informací poboček sestavil Tomáš Halenka

Zprávy terminologické skupiny ČMeS

Počátkem roku 2019 byla zveřejněna nová verze elektronického meteorologického slovníku na stránce <http://slovník.cmes.cz/>. Následnou popularizací slovníku na nejrůznějších fórech se podařilo dosáhnout návštěvnosti několik set přístupů týdně.

Tím však aktivita terminologické skupiny neskončila. Scházíme se nadále čtyřikrát ročně k vytipování odborných termínů, které ve slovníku chybějí nebo jejichž explikace vyžadují další úpravy. Za uvedené období tak přibýlo více než 70 nových hesel, z toho přes 50 výkladových, a na 150 hesel bylo upraveno po věcné stránce. Snažíme se o úpravy celých tematických skupin hesel, aby do sebe hesla systematicky zapadala. Došlo tak např. k úpravám hesel ohledně vztahu, druhů obzoru, tropických cyklon, blesků, aerologických diagramů, letových podmínek, atmosférických vírů, srážkoměrů, meteorologických předpovědí, atmosférické akustiky, druhů srážek, charakteristických dní, teplotních vln

a dalších. Do konce tohoto roku by pak mělo být do provozu uvedeno tematické vyhledávání, které umožní uživatelům vybírat vybraný okruh hesel.

Dalším směrem, kterým chceme slovník rozvíjet, je vysvětlení původu a významu odborných termínů, a to především cizojazyčného původu. Příslušná hesla budou postupně doplněna o tento aspekt, a to díky spolupráci v rámci projektu GAČR 19-03834S „Historický vývoj meteorologických teorií a terminologie v českých zemích“, jehož odpovědným řešitelem je Mgr. Barbora Kocánovou, Ph. D. z Kabinetu pro klasická studia Filosofického ústavu AV ČR.

Červnové zasedání terminologické skupiny by mělo být již padesáté od obnovy skupiny v roce 2010, proto máme v plánu zamyslet se i nad dalšími koncepčními otázkami naší činnosti. Jednou z otázek je i personální obsazení, kdy v určitých oblastech vnímáme potřebu terminologickou skupinu posílit. Proto nás těší, že zapojení přislíbily pracovnice odboru klimatologie ČHMÚ Anna Valeriánová a Lenka Crhová a také David Rýva z radarového oddělení. Věříme, že další posily budou následovat, což umožní kvalitu slovníku posunout zase o kousek dál.

Miloslav Müller

EMS 2020

V pořadí již 20. výroční setkání EMS se mělo uskutečnit ve dnech 7.-11. září 2020 na Ekonomické univerzitě v Bratislavě, již tradičně jako Evropská konference pro aplikovanou meteorologii a klimatologii, která každoročně spojuje původní zaměření evropských konferencí aplikací v meteorologii a aplikované klimatologie. Bohužel, celá akce byla s velkým předstihem bez náhrady zrušena, což je pro nás s ohledem na blízkost místa konání škoda, navíc je otázka, zda to nebylo příliš unáhlené. Současný vývoj v Evropě by to asi býval umožňoval, ale eventuelní opatnost potenciálních účastníků by mohla snížit počet účastníků a tím by se akce mohla stát prodělečnou, takže bylo jednodušší ji velmi záhy zrušit, kdy ještě nenaběhly žádné náklady. K tradičním setkáním nad pravidelnými tématy, podpoře výměny informací a myšlenek v meteorologické, klimatické a příbuzných komunitách, zprostředkování interakcí, integrace a propojení vědy, aplikací i jejich poskytovatelů a uživatelů tak nedojde, uvidíme, jak původní téma konference “Europe and droughts: Hydrometeorological processes, forecasting and preparedness” bude naplněno v připravované náhradní on-line variantě jednodenního programu orientovaného na Early Career Scientists, možná s nějakými úvodními přednáškami. Podrobnější informace lze v nejbližší době sledovat na webu EMS. Bez ohledu na to, že se akce fyzicky neuskuteční, předpokládá se příprava tradičního speciálního vydání on-line open-access časopisu ASR „Applied Meteorology and Climatology Proceedings 2020: Contributions in the Pandemic Year“, kde bude možné uplatnit příspěvky přihlášené či zamýšlené k prezentaci v původních příslušných sekcích. Připomínám, že nově je tento časopis indexován v databázi Scopus.

Tomáš Halenka

Otázky k dění a fungování ČMeS

V roce 2018 jsme si připomenuli 60. výročí založení naší společnosti výročním seminářem, který se konal v Praze-Suchdole. Když porovnáme účast a zájem členů při oslavě 50. výročí ve Křtinách, tak je vidět, že zájem členů o účast na seminářích neustále klesá, stejně je to s účastí na Hovorech v Praze a obecně je to se zájmem členů o dění ve Společnosti. Klesá členská základna, stále stoupá průměrný věk společnosti. V roce 2020, pokud nevstoupí nikdo nový v mladším věku, tak nebudeme mít žádného člena, který je mladší než 30 let.

Musíme si přiznat, že se nám úplně nedaří naplňovat všechny aspekty poslání Společnosti, která tak spíše stagnuje. V posledních deseti letech bylo jediným výrazným počinem vydání elektronické verze Meteorologického slovníku, jehož vývoj dále pokračuje a je určitě významným úspěchem Společnosti, za kterým ale stojí velké nasazení několika nadšenců a spolupráce dalších zúčastněných. Je to svým způsobem docela výjimečný, bohužel v dalších „standardních“ aktivitách, jako jsou právě semináře a výroční setkání, se nám úplně nedaří, resp. vzdor maximální snaze o zajímavá témata a kvalitní přednášky je účast na těchto akcích relativně malá a je otázka, zda úsilí při jejich zajišťování je smysluplné.

Rok 2020 je v naší společnosti po třech letech opět volební. Je to výborná příležitost k rozvinutí diskuse o dalším směřování a fungování Společnosti. K tomuto účelu předkládáme několik otázek, na které bychom od vás rádi dostali odpovědi, které by se mohly stát základem pro konkrétní diskusi na Valném shromáždění a podkladem v nových výběrech pro další směřování Společnosti. Děkujeme za váš čas a chuť se vyjádřit v tomto průzkumu k dění ve Společnosti. Dotazník je k přímému vyplnění na GoogleForms na adrese https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdVEd8nX8C6MNOCaye-FIdOuWQI4s171S2F4qE4srkS8VrUnIq/viewform?usp=pp_url. Zde formulář vyžaduje e-mailovou adresu, abychom mohli s eventuelními respondenty některé aspekty, zvláště pak jejich nabídku zapojení, diskutovat, jinak bude s odpověďmi nakládáno přísně důvěrně.

Směřování ČMeS - průzkum

Co považujete za největší překážky ve fungování společnosti?

- vedení Společnosti; organizace Společnosti; věková struktura Společnosti; odborná struktura - profesní akcent členství; aktivita členů; směry činnosti; členské příspěvky příliš vysoké; členské příspěvky příliš nízké;
Jiné:

Co by zvýšilo Váš zájem o účast na výročním setkání Společnosti?

- jiný termín; změna formátu; zkrácení trvání;
 prodloužení trvání; volba tématu
Jiné:

Co by zvýšilo Váš zájem o prezentaci příspěvku na výročním setkání Společnosti?

- jiný termín; změna formátu; zkrácení trvání;
 prodloužení trvání; volba tématu; větší spektrum odborných témat
Jiné:

Na výroční setkání jezďím

pravidelně; často; občas; zřídka; nikdy

Na výročním setkání přednáším

pravidelně; často; občas; zřídka; nikdy

Co by zvýšilo Váš zájem o účast na pobočkových přednáškách

jiný termín; změna formátu; témata přednášek;
 místo konání; odbornější charakter akce; více popularizační charakter akce

Jiné:

Co by zvýšilo Váš zájem o prezentaci příspěvku na pobočkových seminářích

jiný termín; změna formátu; místo konání;
 odbornější zaměření publika; více popularizační charakter akce - účast veřejnosti; finanční odměna za přednášku

Jiné:

Pobočkových přednášek se účastním

pravidelně; často; občas; zřídka; nikdy

Na pobočkových seminářích přednáším

pravidelně; často; občas; zřídka; nikdy

Kam by měla Společnost směřovat a jak?

větší akcent na profesní charakter Společnosti - eventuální certifikace, profesionální stanoviska; větší otevřenost k amatérské meteorologii; organizace výročních setkání; organizace přednáškové činnosti v pobočkách; rozvoj vzdělávacích aktivit

Jiné:

Rád bych se zapojil/la v

profesní podpora a aktivity, tvorba stanovisek, ... ;
 účasti na výročních setkáních; přednáškách na výročních seminářích; účastí na přednáškách v pobočkách;
 přednáškách na pobočkách; terminologické odborné skupině;
 historické odborné skupině; rozvoji vzdělávacích aktivit

Jiné:

Co vnímáte jako vyloženě pozitivní na činnosti Společnosti, na čem by měla stavět?

přednášková činnost v pobočkách; výroční setkání; aktivity terminologické skupiny - Meteorologický slovník; aktivity historické skupiny; kulaté stoly, panelové diskuse k aktuálním tématům; vzdělávací aktivity; informace členům – Věstník; informace členům a veřejnosti - web a sociální sítě

Jiné:

Jak hodnotíte webové stránky Společnosti?

webové stránky jsou výborné; webové stránky obsahují potřebné informace, ale potřebují vylepšit; webové stránky nejsou příliš přínosné, ale lze je vylepšit; webové stránky potřebují kompletní předělání jak po obsahové stránce, tak i vzhledem a způsobem navigace

Jiné:

Web navštěvuji

pravidelně a často; občas; zřídka; vůbec ne

Víte, že máme i facebookovou stránku

ano; ne

Další poznámky k tématům, na které se výše nedostalo

Jinak je možno použít polovinu této stránky Věstníku a zaslat ji poštou na adresu Ing. Pavel Lipina, Český hydrometeorologický ústav, pobočka Ostrava, K Myslivně 2/2182, 708 00 Ostrava-Poruba, eventuálně si formulář stáhnout na <http://www.cmes.cz/cs/o-nas/clenstvi> a zaslat e-mailem na adresu pavel.lipina@chmi.cz. Všechny způsoby prosíme do 31. 7. 2020.

Pavel Lipina, Tomáš Halenka

EMS Silver Medal 2019

Pro udělení Stříbrné medaile EMS, nejvyššího ocenění EMS, byl v r. 2020 vybrán Jean Jouzel, a to za průkopnický a zásadní příspěvek k porozumění paleo-, současných i budoucích klimatických procesů, rovněž též za významný podíl na rozvoji veřejné informovanosti a povědomí o klimatické změně.

Jean Jouzel, klimatolog, emeritní výzkumný ředitel francouzského komisariátu pro atomovou energii a alternativní energie (CEA), je specialistou v paleoklimatologii s dřívější ředitel Institutu Pierre Simon Laplace. Jeho zásadní a průkopnická práce při studiu polárních ledovcových příkrovů přinesla revoluční změny chápání úlohy vysokých šířek v klimatickém systému Země. Svůj výchozí postoj k svojí vědecké práci formuloval Jean Jouzel ve výroku: “Pochopení změn klimatu v minulosti poskytuje informace relevantní pro jeho změny v budoucnosti.”

Zájem Jeana Jouzela o klima prostřednictvím zejména výzkumu ledovcového ledu je vázán na analýzu stabilních izotopů ve složení vody, která umožňuje v atmosférických vědách rekonstrukce teploty a hydrologického cyklu v minulosti. Jeho inovativní vědecká práce významně zdokonalila naše pochopení klimatické interpretace záznamů z ledovcového ledu.

Seznam publikací Jeana Jouzela obsahuje více než 400 položek, většina z nich jsou články v časopisech s vysokým impaktem, což svědčí o jeho zásadním přínosu k paleoklimatickému výzkumu a příspěvku k porozumění našemu současnému i budoucímu klimatu.

Jean Jouzel je zanícený komunikátor vědy spojené se záležitostmi klimatu jak směrem k administrativě, tak i obecné veřejnosti. Citlivě vnímá nutnost přizpůsobit obsah i jazyk této komunikace potřebám cílových skupin. Jako velmi známý odborník v oblasti klimatických změn je Jean Jouzel pravidelně žádán o rozhovory i zván na různé konference. I když je v současné době v důchodu, velmi se snaží vyhovět a tráví hodně času těmito aktivitami. Napsal také deset knih pro veřejnost, v kterých vysvětluje klimatickou změnu, ale také volá po nutné akci a navrhuje některá řešení, zvláště pak nutnost financí pro mitigaci a adaptaci na evropské úrovni.

Jean Jouzel inspiroval mnoho vědců z řady zemí, mnoho jich bylo jeho Ph.D. studenty. Od r. 1995 do 2001 předsedal vědeckému řídicímu výboru věhlasného European Project for Ice Coring in Antarctica (EPICA), který odhalil klima a obsah skleníkových v minulých 800.000 letech. Projektu EPICA byla udělena v r. 2008 EU Descartova cena. V letech 2002-2014 Jean Jouzel působil jako místopředseda IPCC

Working Group I. V r. 2007, kdy zastával tuto funkci, byl IPCC oceněn (spolu s vice-prezidentem USA Al Gorem) Nobelovou cenou míru.

Jean Jouzel byl oceněn řadou cen, mezi jinými např.: Milan-kovičova medaile Evropské geofyzikální unie v r. 1997, Zlatá medaile CNRS, francouzské nejvyšší vědecké ocenění, v r. 2002, medaile Rogera Revelle od Americké geofyzikální unie v r. 2003 a Vetlesen Prize za jeho práci v oblasti polárního ledu a klimatu v r. 2012. Tato prestižní cena, udělovaná každé čtyři roky od r. 1959, je považována za "Nobelovu cenu" za vědy o Zemi a vesmíru. Jean Jouzel je rovněž od r. 2016 zahraničním členem Americké národní akademie věd a členem Francouzské akademie věd od r. 2017.

Tradiční ceremoniál předání Stříbrné medaile se v rámci zrušeného výročního setkání neuskutečnil v obvyklé formě, zda k němu dojde, tedy především k přednášce s ním spojené, která měla být na téma "Our climate: from past to future", při on-line průběhu dne 7. září 2020, není v tuto chvíli zřejmé, sledujte web EMS.

Z materiálů zdůvodnění návrhu přeložil a zpracoval

Tomáš Halenka

Opustila nás doc. RNDr. Jaroslava Kalvová, CSc.

Paní doc. Jaroslava Kalvová, nar. 27. 4. 1940 ve Slatinicích, odešla nečekaně po velice krátké těžké nemoci dne 10. 1. 2020, čímž upřímně zarmoutila svoji rodinu, přátele, profesní kolegy i dlouhou řadu svých bývalých studentů. Bohužel, nedožila se tak svých 80. narozenin, které jsme připomínali v minulém čísle našeho Věstníku.

Celý svůj dlouhý a bohatý profesní život spojila s Matematicko-fyzikální fakultou. Po absolvování studia a tehdejší vědecké aspirantury zde v letech 1966 – 1998 působila jako vědecká pracovnice, v roce 1998 se habilitovala a posléze zastávala pozici docenta meteorologie, od roku 2005 jako emeritní pracovnice fakulty. Jejím působištěm byla nyníjší Katedra fyziky atmosféry, kde ještě loni na podzim aktivně přednášela, účastnila se výzkumu a podílela se na přípravě publikačních výstupů. Tato katedra, i když v průběhu času několikrát změnila svůj přesný název a organizační začlenění do struktury fakulty, byla jejím trvalým pracovištěm.

Doc. Kalvová se vědecky zaměřovala zejména na teorii klimatu, analýzy dějů v komplexním klimatickém systému, statistickou analýzu klimatických dat i výstupů klimatických modelů, problematiku vývoje zemského klimatu, klimatických změn a jejich důsledků. Její práce i další aktivity se významně orientovaly na témata úzce související s dnes aktuální problematikou vlivu člověka na klima a jeho změny. Právě v těchto oblastech byla zesnulá špičkovou vědeckou osobností, která se po několik desítek let zcela podstatnou měrou podílela na rozvoji a směřování československé a české klimatologie a zásadně přispěla k její dnešní světové úrovni. Byla všeobecně uznávána a vysoce oceňována jako vynikající expertka v obtížné tematice modelování klimatu a interpretací jeho výsledků z hlediska hodnocení přírodních i antropogenních vlivů na klimatické poměry v rozsáhlé škále prostorových měřítek a vytváření vývojových scénářů klimatu. Zanechává nám za sebou též neoby-

čejně výraznou stopu na poli progresivního rozvoje statistických metod a jejich aplikací v meteorologii a klimatologii, a to především ve vztahu k analýzám a interpretacím mimořádně rozsáhlých a složitě strukturovaných datových souborů charakterizujících široké spektrum meteorologických a klimatologických procesů a jejich komplikovaných vzájemných vazeb.

Pominout nelze angažovanost paní doc. Kalvové v Národním klimatickém programu. Aktivně, a možno říci, že nezastupitelným způsobem, se dlouhou dobu od jeho ustanovení podílela na výzkumných aktivitách, publikacích, popularizační činnosti i organizačním zajištění. Jistě nutno zmínit i dlouhodobý podíl zesulé na životě a činnosti někdejší Československé, později a nyní České meteorologické společnosti. Bývala velmi oblíbenou a nepřehlédnutelnou účastnicí každoročních výročních seminářů této společnosti i dalších konferenčních a seminárních akcí. Při těchto příležitostech postupně přednesla dlouhou řadu inspirativních a vždy pečlivě připravených referátů. Velmi přínosné vždy bylo též její kvalifikované zapojování se do příslušných odborných a vědeckých diskusí. Pozornost si nepochybně zaslouží i podíl zesulé na prvním knižním vydání Meteorologického výkladového a terminologického slovníku vydaného roku 1993, pro nějž zpracovala, popř. upravila velký soubor hesel z celé tematické oblasti klimatologie. Odborná a vědecká činnost doc. Kalvové měla přímý vztah k její obecné lásce k přírodě, která se mj. projevovala sportovními aktivitami v oblastech vysokohorské a vodní turistiky, kde se po mnoho let obětavě podílela na výchově mládeže a sportovního dorostu.

Zcela mimořádný byl osobní přínos paní doc. Kalvové v oblasti vysokoškolské výuky a výchovy odborných a vědeckých pracovníků v oboru meteorologie a klimatologie. Byla vysoce ceněnou přednášející, organizátorkou a vedoucí studentských seminářů, nesmírně obětavou, laskavou a přitom náročnou a velice výkonnou vedoucí dlouhé řady diplomových prací a doktorských dizertací. Svoji neobyčejně rozsáhlou, iniciativní a nezištnou pedagogickou činností zásadně zformovala takřka dvě generace našich klimatologů. Paní doc. Kalvová se rovněž aktivně účastnila nespočtu popularizačních akcí pro veřejnost, dlouhodobě se zapojovala do programů Univerzity třetího věku a do mnoha dalších zájmových a vzdělávacích akcí organizovaných pro střední i základní školy. Zvěčnělá tak zůstane trvale zapsána v paměti nejen našich odborných a vědeckých kruhů, ale jistě i ve vědomí mnoha zájemců o meteorologii a klimatologii z široké veřejnosti.

S paní docentkou Kalvovou se fakultní a univerzitní veřejnost i širší meteorologická a klimatologická komunita rozloučila dne 17. 1. 2020 ve 13 hod. ve Velké obřadní síni krematoria v Praze – Strašnicích.

Všem nám, Jarko, moc chybíš.

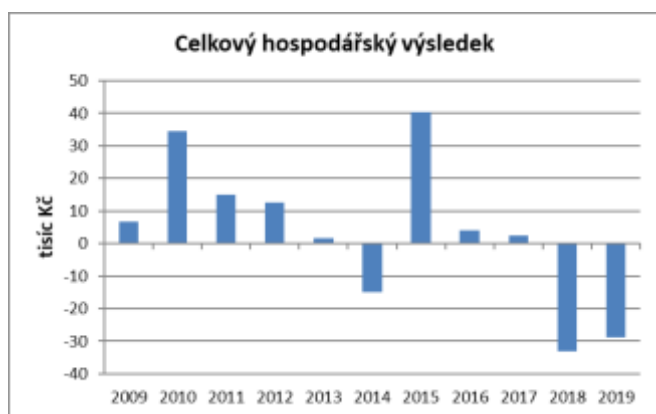
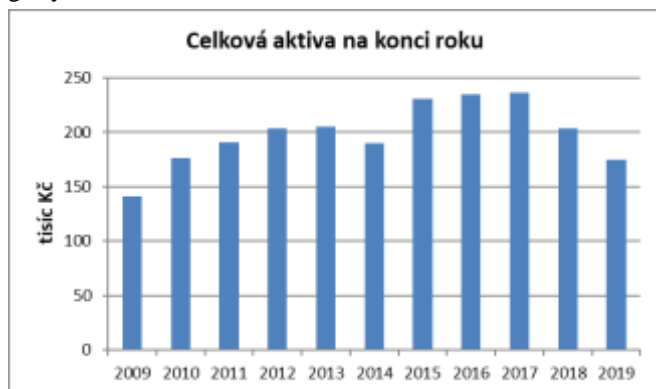
Jan Bednář, Tomáš Halenka

Zpráva o hospodaření za rok 2019

Finanční prostředky ČMeS byly v průběhu roku 2019 depopovány na dvou místech: na běžném podnikatelském účtu číslo 1922595359/0800 a v pokladně uschované na adrese

trvalého pobytu hospodáře ČMeS. K 1. lednu 2019 byl zůstatek na běžném účtu 199,800.94 Kč a v pokladně 3,765.00 Kč. K 31. prosinci 2019 byl zůstatek na běžném účtu 167,472.94 Kč a v pokladně 7,399.00 Kč.

Účetní bilance hospodaření v roce 2019 byla tedy záporná v celkové výši **-28,694.00 Kč**. Za schodkem stojí jednak deficitní hospodaření obou seminářů v roce 2019 (Kvilda a Hlubočky) a zároveň úhrada výdajů spjatých s konáním semináře v roce 2018 na půdě České zemědělské univerzity v Praze. Bohužel tradiční slabinou je výběr členských příspěvků, kdy velká část členské obce není schopna včasné úhrady svých příspěvků bez osobní urgency. **Na konci roku 2019 více než třetina členů neměla uhrazeny příspěvky za jeden či více let. Prosím tímto čtenáře, aby platili své členské příspěvky pravidelně na počátku roku bez dodatečných urgencí a upomínek. Děkuji.** Vývoj celkových zůstatků na konci roku na účtě a v pokladně a celkového hospodářského výsledku od roku 2009 ukazují následující grafy.

Příjmy a výdaje v roce 2019

Celkové příjmy ČMeS v roce byly loni 154,284.99 Kč, z toho 26,535.00 Kč dotace od AV ČR, 33,680.00 Kč členské

příspěvky, 94,050.00 Kč konferenční poplatky, 19.99 Kč úroky.

Výdaje loni dosáhly 182,978.99 Kč. Mezi nimi dominují tři tradiční položky: pořádání seminářů (128,600.49 Kč), přednáškového cyklu „Hovory“ a vydávání Věstníku (33,064.00 Kč). Loni také ČMeS vyplatila na dohodách o provedení práce spjatých s vydáváním Věstníku (8,000.00 Kč) či autorům přednášek na pobočkách (3,300.00 Kč) celkem 11,300.00 Kč. Bankovní poplatky dosáhly 3,159.82 Kč a 6,854.68 Kč činila různá drobná vydání. Z nich nejvýznamnější byla platba příspěvku ČMeS do Evropské meteorologické společnosti (5,535.58 Kč) nebo platba za členství ČMeS v Radě vědeckých společností při AV ČR (1,000.00 Kč).

Petr Skalák

Organizační záležitosti z ČMeS

Žádáme členy ČMeS o včasnou úhradu členských příspěvků na rok 2020 a to nejpozději do **31. srpna 2020**. Členský příspěvek uhradte nejlépe bankovním převodem na účet ČMeS číslo: **1922595359/0800**. Pro identifikaci Vaší platby prosím uveďte Vaše členské číslo jako variabilní symbol platby nebo Vaše celé jméno do zprávy pro příjemce. Připomínáme, že základní výše členského příspěvku v roce 2020 zůstává na 300 Kč. Nevýdělečně činní členové ČMeS v důchodu, na rodičovské dovolené nebo studenti mají příspěvek snížený na 100 Kč.

Žádáme členy ČMeS, aby při změně bydliště či zaměstnání informovali o nových kontaktních údajích níže uvedené zástupce poboček společnosti nebo hospodářku ČMeS. Rádi bychom rovněž požádali všechny členy společnosti o aktualizaci jejich e-mail adres a svolení k jejich přidání do e-mail konference ČMeS. Smyslem tohoto opatření je zajistit lepší informovanost členů o dění ve společnosti. Děkujeme za pochopení.

pobočka Brno: Mgr. Petr Štěpánek, Ph.D. (tel. 541421033, e-mail: petr.stepanek@chmi.cz)

pobočka Hradec Králové: Mgr. Stanislava Kliegrová, Ph.D. (tel. 495705024, e-mail: stanislava.kliegrova@chmi.cz)

pobočka Ostrava: Ing. Pavel Lipina (tel. 596900219, e-mail: pavel.lipina@chmi.cz)

pobočka Praha: doc. RNDr. Tomáš Halenka CSc. (tel. 221912514, e-mail: tomas.halenka@mff.cuni.cz)

hospodárka ČMeS: RNDr. Lucie Pokorná, Ph.D. (tel. 272 016 010, e-mail: pokorna@ufa.cas.cz)

** Hezké léto * Hezké léto * Hezké léto * Hezké léto * Hezké léto * Hezké léto **

Výbor České meteorologické společnosti přeje členům a příznivcům společnosti příjemné a nerušené prožití prázdnin či dovolených, s počasím podle vašich představ.

** Hezké léto * Hezké léto * Hezké léto * Hezké léto * Hezké léto * Hezké léto **